

הגדר החכמה

ונמצא בגמרא^מ שאשתו של אבא חלקיה, שהיה חסיד וקדוש, היתה יוצאת לקראתו כשהיא מקושטת, כדי שלא יתן עיניו באשה אחרת חלילה:

ט אם נחוץ לאשה בדיקה או טיפול רפואי במקומות המכוסים שבגופה, כגון בדיקות לב, ריאות ובלוטות, צילומים ואולטרא-סאונד להריון, טיפולי-עור ואורטופדיה, עיסויים ורפלקסולוגיה, צריכה לדרוש שהדבר ייעשה על-ידי אשה רופאה או טכנאית דוקא, ואפילו אם תצטרך לשלם שכר על-כך. ואל תחלל את כבודה לחשוף שום מקום מכוסה בגופה, לפני רופא איש, שזוהי דרך פריצות. אף-על-פי שמצד הדין כתבו כמה פוסקים^מ שאין איסור לרופא (גם יהודי, אף-על-פי שיש שם רופא גוי) להסתכל וליגוע בבשרה ואפילו במקום התורפה, וכן ליילד אשת-אישי^מ וכדומה, כיון שהוא טרוד במלאכתו, ואינו

הגדר החכמה

עיני יצחק – ציונים והערות

חפיפה וחציצה סימן קנ"ז הערה ב', ובנפלאות מתורתך פרשת כי תצא על פסוק ועשתה את צפרניה.

מז תענית דף כ"ג ע"ב. ועיין להר"א בנו של הרמב"ם בספרו המספיק לעובדי ה' בפרק על השקידה דף קמ"ג, מה שביאר בזה, והובא בסגנון אחר בבניין עדי עד דף כ"ט. ומ"ש בס"ד בתשובותי עולת יצחק חלק ב' סימן רמ"ב אות ג' סוף ד"ה ובטהרת. **ומסתברא** שלא היה זה בפרהסיא וברשות הרבים, וכמ"ש בשו"ת שלמת חיים סימן תרכ"ו דאינו מבואר שהלכו בשוק, שאפשר שהיה ביתו סמוך לשדות יער"ש.

מח עיין שו"ת הרדב"ז חלק ד' סימן ב' אלפים ע"ו, שפתי כהן יו"ד סימן קנ"ז סק"י וסימן קצ"ה סק"כ, שו"ת חוות יאיר סימן קפ"ד, כרתי ופלתי שם סעיף ז', החיד"א בכסא דוד דף ק"ז ע"ג, נוב"י תניינא יו"ד סימן קכ"ב, דרכי תשובה סימן קנ"ז סק"ח, שו"ת בניין ציון חלק א' סימן ע"ה, שו"ת איגרות משה חלק ב' מאהע"ז סימן י"ד, ובדברינו בבארות יצחק הלכות נדה סימן ח' ס"ק ס"ט בביאור שיטת מהרי"ץ בשערי טהרה [שפסק כדעת הרמ"א ביו"ד סימן קצ"ה סעיף ט"ו שמיקל דלא כמרן], ובספרנו זה לעיל חלק יו"ד הלכות החולה והרופא סימן קע"ד הערה י"ב ד"ה אעפ"י [ושם כתבתי רק בלשון "עדיף" אם אפשר ע"י רופאה, מפני שעדיין לא ידענו גודל המכשלה כמו שנתברר ונתפרסם בשנים האחרונות ממש, וכדלקמן הערה נ"ב ד"ה ויש באמתחתי]. **וברור** שאפילו במקומות הבלתי-מכוסים, ראוי לכתחילה שתטפל בה רופאה, כגון בדיקות-דם וטיפולי שיניים.

מט מה שהיה בקהילותינו עד דורינו (ולא עד בכלל) בבחינת בל יראה ובל ימצא ולא יעלה על הדעת כלל ועיקר, לפי שהיו יולדות בבתיהן, והמיילדות באות אצלן. משא"כ בדורינו ש"נשתכללו" והולכות לבית-היולדות, והרופאים נכנסים ויוצאים אצל

עושה זאת בדרך תאוה וחיבה, רק לצורך הרפואה. מכל־מקום מכוער הדבר, ומביא להרהורי־עבירה. ומה־גם בזמנינו שהפריצות נוראה רחמנא ליצלן, ורוב הרופאים מסתכלים וממשמשים הרבה יותר מן הצורך, מפני שאינם יראי־שמים. ולא עוד אלא שחלקם דורשים מן הנשים לגלות את המקומות הצנועים חנם, גם כשאפשר לבדוק מעל־גבי הבגד. והנשים מחוסר־ידיעה, עושות מיד כל מה שהרופא דורש, ואינן חושדות שיש כאן זְמָה ותועבה. וכבר נגרמו מזה מכשולים רבים ועצומים. ולכן צריך לפרסם שלא תלכנה לרופא איש, זולתי בדלית־ברירה, דהיינו כשאין אשה רופאה המומחית באותו מקצוע, וגם דוקא כשהעניין גחויץ, כגון מפני איזו־מחלה של־ממש, או ניתוח הכרחי, או "שמירת־הריון" וכדומה, אבל לא כשמרגישה איזה מיחוש

עיני יצחק – ציונים והערות

היולדות והמיילדות, ועושים כל מה שהם צריכים או חפצים. והצנועות סובלות מזה יסורי־נפש ודקירות כמו מקוצים. **ובשו"ת** רביעי בקודש לר"ב פליישר (ניו־יורק ה'ת"ש) מדף מ"ד האריך בזה, והביא ראיה למתירים מהתוספתא פ"ג דגיטין אות י"ג ונשנתה גם בפ"ו דבבא קמא אות ו', ובפ"ב דמכות אות ה', רופא שחותך העובר ברשות בית־דין במעי האשה והזיק בשוגג, פטור מדיני אדם, ומהגמרא קידושין דף כד: שהביאה הרמב"ם להלכה פ"ה מהלכות עבדים הלכה י"ב וטיו"ד סימן רס"ז סעיף ל"ד נתן ידו למעי שפחתו להוציא הילד, ואטו ברשיעי עסיקנין יעוש"ב. ולענ"ד נראה פשוט דאי משום הא לא איריא, כי זה לא היה אלא באקראי פעם אחת ביובל, לצורך הצלתה. ובצניעות ככל האפשר, ולא בקביעות וכמעט בלי שום צניעות כמו שמצוי בזמנינו בעוה"ר. **ושם** בשו"ת רביעי בקודש (דף נ"ג ד"ה והנה) ציין לשו"ת מהר"ם מלובלין סימן קי"א וכמה תשובות מגדולי האחרונים עבודת הגרשוני ושב יעקב וכהנה, דמוכח שהרופאים היו מתעסקים ברפואת נשים במחלות פנימיות, ואין פוצה פה [ועיין מה שצינתי בזה בס"ד לעיל חלק יו"ד הלכות החולה והרופא סימן קע"ד הערה י"ב], ואם ישנם "איזה פרוצים" לא ישתנה הדין מחמתם ע"כ. אך אם כן גם לפי דבריו בזמנינו יהא אסור, שרובם עתה פרוצים לפי מה שהעידו בקיאים בנושא. ולא עוד אלא שלפי מה ששמעתי מחכם אחד, בארצות שהרופאים התעסקו ברפואתן של־נשים היולדות, בימים ההם עשו זאת המיילדות בהתחכמות, כי כשהיו זקוקות לרופא היו מכניסות אותו כשהוא מעוטף ולבוש בגדי אשה לבלי הכר, כי לא היו אז מקולקלים כמו עתה בעוה"ר. **ומכל** מקום אפילו בזמנו, גם הוא עצמו סיים דלאו משנת חסידים היא, ושאין לשער הזכות של־מי שיבנה בית־יולדות נפרד שיתעסקו רק רופאות עם בנות־ישראל הצנועות והעדינות שרגש הבושה מונעתן מלעשות גם מה שמותר לפי הדין, והלבנת פניהן עלולה לגרום להן סכנה אז בגירו העצבים. וחוב קדוש מוטל עלינו להשתדל בתקנת נשים היקרות הללו יעוש"ב ראיתיו. וע"ע בספר בטוב ירושלם דף ע"ב ד"ה ולעת.

עדר שלחן ערוך המקוצר סימן ר"ב

בעלמא¹²³⁴⁵⁶⁷. ולא תלך אלא בזמני הביקורים הקבועים לרבים. וטוב ונכון שתיכנס אליו עם קרובתה^{יא} או בעלה באותו חדר. ותגלה רק מה שמוכרח, כשזילון פרוש סביב מטת הבדיקה. וגם אם צריך לבדוק כמה מקומות בגוף, תגלה כל מקום בפני עצמו, ולא את הכל בבת־אחת^{יב}. וחלילה שתסיר מסוה־הבושה מעל

עיני יצחק – ציונים והערות

קל וחומר כשאין המטרה בבדיקה אלא לצורך קבלתה למקום עבודה חדש, או לשם הוכחה לחברת־ביטוח, או לתשלומי פיצויים וכדומה, שאסורה להיבדק במקומות המכוסים אצל רופא. **הבדיקות** ב"אולטרא־סאונד" בחדשי ההריון, כגון בדיקה נרתיקית ("וגינלית") סקירת מערכות וכדומה, בדרך־כלל אינן הכרחיות. ולכן אין לעשותן אלא ע"י רופאה או טכנאית, וכמו שביארנו בס"ד בהרחבה לעיל חלק יו"ד הלכות הפסק־טהרה סימן קנ"א סוף סעיף י"ט והערה מ"ד ד"ה הואיל. וגם באופן שהן הכרחיות, אסור ללכת לרופא אלא אם כן אין רופאה.

נא ואסור שתהא הדלת נעולה, משום איסור ייחוד, וכדלקמן סימן ר"ג סעיפים ב' ו' ט'.

נב כל האמור בזה מתחילת הסעיף, סידרתי בתוספת נופך על פי ספרים וסופרים, ובכללם שו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ע"ג, שו"ת שבט הלוי חלק ג' סימן קפ"ז וחלק ד' סימן קס"ז ושיעורי שבט הלוי דף ער"ה, שו"ת באר משה חלק ג' סימן קנ"ב וחלק ד' סימן קי"ג, שו"ת משנה הלכות חלק ז' סימן רל"ב, ארחות רבינו בעל קהילות יעקב חלק ד' דף קצ"ד, ברכת בניס פרק שני, אום אני חומה דף י"ח אות מ"ו, אסיא חוברת ס"א ניסן ה'תשנ"ח דף קצ"ט ר', ובתשובותי עולת יצחק חלק ב' סימן רל"ה אות ב'. וכבר פירסמו בזה אזהרה חמורה הבד"ץ דעדה החרדית בירושלם עיקו"ת ביום כ"ב כסלו ה'תשס"א.

ויש באמתחתי מכתבים מזעזעים מרבנים בזמנינו היושבים על כסא ההוראה שהשיבו לשאלה על פתגמא דנא בכתב־ידם בשנת ה'תש"ס, והנני מעתיק מקצת מדבריהם. הרה"ג אברהם יצחק אולמן שליט"א רב דגבעת־שאול וחבר הבד"ץ בירושלם כתב וז"ל, בעוה"ר כבר נודע לשמצה בקמיהם ונתפרסמו בחוצות התוצאות הנוראות שיצא מזה. ועל־כן בכל חדרי הקבלה אצל הרופאים, יש שלט שזכות ביד כל מבקר שיקח עמו מלווה. וחוב גמור הוא על כל אחד לקיים את זה וכו'. נודע לי שיש רופאים הנודעים ומוחזקים ליראי־חטא ברבים, ואעפ"כ עוברים בזדון־לב על לאו דאורייתא שהוא (במדבר ט"ו, ט"ל) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם [עייין לעיל הלכות ריחוק מן העריות סימן ר"א סעיף ג']. כי בכל מקרה ומיחוש קטן, דורשים מהמבקרות לגלות עצמן, שלא לצורך הביקור שבאים אצלו. והמבקרות חושבות שאין להן זכות להתנגד וכו'. אין שום היתר לזה להיות חוטא ומחטיא ולהסיר מסוה־הבושה והצניעות. ואם חושבים שיש בזה איזה צורך, שישלח אותן לנשים רופאות וכו' ע"כ. והרה"ג ישראל גרוסמן שליט"א מחבר ספרי שיעורי כתובות וכו' ושו"ת הליכות ישראל וכו' כתב וז"ל, עובדא שנשאלתי על־ידי רב שאשת־איש התוודתה בפניו שביקרה אצל רופא בקופת־חולים, ופיתה אותה ובא עליה רח"ל. אשה חרדית. ופנה אלי מה עליו לעשות, אם לגלות לבעלה וכו'. בודאי יש חובה לפרסם ברבים, שבדרך־כלל ע"י המחשבים והתקשורת בין הרופאים לבין עצמם,

עיני יצחק – ציונים והערות

יודעים כולם התרופות ובדיקות המחלות. ובפשיטות צריכה אשה ללכת לרופאה, ולא לרופא, אלא א"כ יש בעניין פיקוח-נפש וכו' ע"כ. גם הרה"ג יוסף ליברמן שליט"א מחבר ספר משנת יוסף על מסכת שביעית כתב וז"ל, כבר כתב בשו"ת שבט הלוי חלק ג' סימן קפ"ו שנכון ללכת לרופא רק בשעות הביקור הקבועות דשכיחי רבים, וראוי ללכת עם אשה כשרה וכו'. והיום אחרי שבעוה"ר אירעו אצל רופאי-נשים מקרים חמורים רח"ל, יצא חוק מטעם משרד הבריאות, וחוקק על שלטים במרפאות הציבוריות, שכל הבא לרופא, רשאי להכניס אתו לחדר אדם נוסף כפי רצונו. וא"כ מה-טוב שתיכנס אל הרופא עם חמותה או גיסתה וכו' ע"כ. והרה"ג צבי ריבלין שליט"א רב דנוה-צבי כתב וז"ל, הנני יכול להעיד נאמנה על אשה שהלכה להיטפל אצל איש אשר עוסק ברפלקסולוגיה ובעיסוי "מסג", ועשה מעשים אשר לא ייעשו רח"ל. אשר על-כן מחוייבים לפרסם ברבים כי בעניינים אלו חובה לנשים להיטפל רק על-ידי אשה [וע"ע בדברינו לקמן הלכות שמירת הברית סימן ר"ד הערה ע"ב ד"ה ולעניין, ולעיל חלק יו"ד הלכות הפסק-טהרה סימן קנ"א הערה ו' ד"ה שפשופים. יב"ן] וכן להיפך וכו' ע"כ. ומחבר ספר שמירת שבת כהלכתה הרה"ג יהושע נויבירט שליט"א כתב וז"ל, בזמנו מו"ר הגרשז"א זצללה"ה אמר לי כי בימיו לא ראה ולא שמע פעם אחת שאשה תלך לרופא איש. ולא רק בענייני הנשים אלא גם כרופא כללי, אף אחד לא העלה על דעתו דבר שכזה. וכעת אוסיף ואומר, שודאי יש להתרעם על המנהג הרע הזה, שנשים לא מתביישות, בהיותן חושבות אם זה "חלוק לבן" הכל מותר. מנלן. יש לבער הדבר הרע הזה מקרבנו וכו' ע"כ. והרה"ג ישראל גנס שליט"א מקרית מטרסדורף כתב וז"ל, בודאי יש להחמיר היכא דאפשר, שיש בזה אביזריהו דעריות. וכן שמעתי ממורש"ז אוירבאך זצוק"ל שהיה מורה להחמיר לא להיטפל אצל רופאים, היכא דאפשר. ויש להוסיף דבפרט אצל רופאים שאינם יראי-שמים, שמעתי על דברים חמורים שאירעו. ועל כן בודאי יש לפרסם הדברים, למען זכות הרבים וכו' ע"כ.

ונחוץ גם-כן לעורר את האנשים שיקפידו על נשותיהם, ולהחריד את לבבם לפקוד דרכיהן (אך באופן שלא ייחשב קינוי, עיין לעיל הלכות אישות ואיסורי-ביאה סימן קצ"ט סעיף ה') שלא ינצלו הרופאים לרעה גדולה את ההיתר שנתנו הפוסקים, ויידעו כי מצוי לפעמים כיום אפילו תוככי ערי הקודש, שהן ממתונות לבדיקה גניקולוגית על המטה לעיני הרופא מוצגות כיום היוולדן ללא שום סדין וכסוי, הגם שאין צורך לגלות אלא חלק קטן מן הגוף. ואף פשיטת כל הבגדים ולבישתם עושות לנגדו, כי אין שום מחיצה ולא וילון, בא זדון ויבוא קלון. ויש רופא "דתי" התובע שהוא בעצמו יפשיט להן את המכנסיים. שומו שמים. [וע"ע מ"ש בס"ד בנפלאות מתורתך פרשת קדושים על פסוק ואיש אשר יקח את אחותו וגו' וראה את ערותה, ד"ה וביאור, בשם הרמב"ן, שזוהי דרך הזונים]. ויש שעל בדיקת-ריאות פשוטה, שאין צריך עבורה אפילו להוריד את החולצה, אך למלא תאוותו הוא דורש מהן לגלות תחילה גם את כל הוד יפיין. וכדי בזיון וקצף. וכהנה וכהנה ויותר מהנה, דברים מכוערים שאין ראוי לכתבם, וגם מה שנכתב הוא מתוך ההכרח לפקוח עיניים עוורות. ועד כאן היעזתי פני, אולי יתוקן עי"ז העניין, ואני את נפשי היצלתי. וע"ע אום אני חומה דף תט"ז סימן רמ"ד. **האם** באופנים כאלו יש מישהו

רעו שלחן ערוך המקוצר סימן ר"ב

פניה, כי אחריתה מי ישורנה. ותזכור מנהג אמותינו הקדושות בדורות עברו, שאף כשסבלו מאד, לא פגמו בצניעותן כמלוא-נימא. וכהיום שירוד ירדנו, לכל-הפחות יש לעמוד על המשמר לבער הפירצות החמורות כגון זו מקרבנו, הגורמות חס ושלום סילוק שכינתו יתברך מאתנו, כמו שנאמר¹²³⁴⁵⁶⁷ ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. ובזכות הקפדתה על הצניעות, שעיקרי ויסודי קדושת בית-ישראל תלויים בה, יתקיים עליה מקרא שכתוב¹²³⁴⁵⁶⁷ ויאמר אם שמוע תשמע לקול י"י אלהיך וגו' כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך, כי אני י"י רופאך:

עיני יצחק – ציונים והערות

מהפוסקים שהתיר. והרי הוא טרוד אז גם ביצרו, ולא רק בעבודתו ווע"ע לקמן הלכות שמירת הברית סימן ר"ד הערה מ"ד ד"ה וצריך]. האם בנות שרה ורבקה רחל ולאח הכשרות והצנועות, נעשו בדורינו הפקר גמור לתאוותיהם הבזויות והבהמיות של-עוכרי-ישראל. עד כדי-כך קלות-דעת ותמימות אפילו אצל נשים חשובות מלומדות וחכמניות, ובעליהן עוסקים בתורה יומם ולילה. ומי יודע אם לא מצלמים אותן אז בסתר. אוי לאותה בושא אוי לאותה כלימה. ורב אחד כשאמר אגב תשובתו לאשה ששאלה בהלכות טהרה, ובעלה יושב באהלה של-תורה, שתלך להיבדק אצל רופאה, כי נראה שהדם אינו אלא ממכה שבאותו-מקום. השיבה הפתייה לעומתו, אין צורך, אני הולכת "לרופא שלי". לאן היגענו. **ולא זו** בלבד אביזרייהו דערייות, אלא יש שהגיעו מזה לגילוי עריות ממש, מהן באונס ומהן ברצון. ועל מי עזבנו מעט הצאן. [והרב שבאה לפניו שאלה כזו נאלץ להיכנס להיתרים דחוקים שלא תיאסר לבעלה, כגון מהטעמים שנזכרו בשו"ת דברי חיים או"ח סימן ל"ה, ושו"ת רב פעלים חלק א' מאהע"ז סימן א', ושו"ת שבט הלוי חלק ח' סימן רפ"ז. ועיין לעיל הלכות אישות ואיסורי-ביאה סימן קצ"ט סעיף ג']. אבל אשמים גם אנחנו על אחיותינו, כי אמנם הן מתביישות ואף מרגישות מושפלות בכך, אבל בדרך-כלל אינן מעיזות לומר כלום אולי ילעגו להן, וחושבות שאין מה לעשות, כאילו הן מסורות בידם. ואין מי שמגן על כבודן, וחרד על הידרדרותן. **ומקרוב** נודע לנו שיש מקומות בארצות-הברית שהתקינו חלוקים מיוחדים לבדיקות נשים עם "רוכסן" (ריטש-דאטש) בכמה מקומות, ואינן מגלות מגופן רק מה שנחוץ לבדיקה, ויש להשתדל להעתיק זאת גם לכאן. שאם גויים כך, עאכ"ו ישראל עם קדושים. וכמו הצדיק אבא אומנא כדאיתא בתענית דף כא: שהיה מקיז דם, ולנשים עשה מלבוש מיוחד כדי שלא יסתכל בהן יעו"ש. ובכך העניין מוטל על ראשי עם-קודש ועסקני-הציבור, שיאמרו למלאך המשחית בצניעות שעוד נותרת, הרף.

נג דברים כ"ג, ט"ז.

נד שמות ט"ז, כ"ז. ועיין לעיל הערה ל"ב ד"ה אכן.